

Szerkezeti elemek és szerkezetek megfogása

A gyártás, rakodás és szerelés közben szükségessé válik az elemek mozgatása. A nagyobb szerkezeti elemek esetében csak gépi mozgatás valósítható meg. Ekkor azonban szükség van az elem és az emelőgép közé egy olyan segédszerkezetre (*himba*), amire az elem ráerősíthető. A szerkezeti elemek rögzítése a himbákra az elemek megfogási pontján, vagy pontjain történik.

A szerkezettervezés során ki kell alakítani az elemek megfogási módját.

A megfogások kialakításával szemben támasztott követelmények két alapvető csoportba sorolhatók:

- **Erőtani követelmények**
- **Technológiai követelmények.**

I. Erőtani követelmények

Statikai szempontból általános követelmény, hogy a szerkezet mozgatás közben ne szenvedjen károsodást. A tervezőknek olyan kialakítást kell terveznie a megfogásra, ami biztosítja a szerkezet mozgatás közbeni stabilitását.

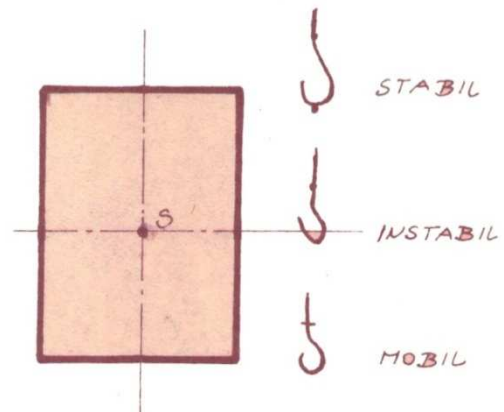
Megfogási hely helyes megválasztása:

- Emelés közben fellépő igénybevételek - végleges szerkezet igénybevételei
- A technológiai igények megkövetelik a megfogási pontok egymáshoz közeli elhelyezkedését.
- Ellenőrizni kell a fellépő igénybevételeket.
- Szükség esetén a többlet igénybevételek felvételéről gondoskodni kell.

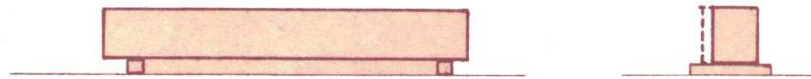
A megfogási pont elhelyezhető

- a szerkezet súlypontja felett, - stabil
- súlypontjában, illetve - instabil
- a súlypontja alatt. - mobil

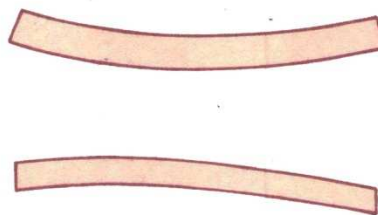
Súlypont alatti megfogás esetében az elemet kifordulás ellen biztosítani szükséges.

A kifordulás veszélyét növelik - súlypont közeli megfogás esetén a gyártási, vagy összeszerelési pontatlanságokból származó deformálódások.

1. az elem görbültsége

2. az elem csavarodása

Csavarodott vagy károsodott tartó súlypontja az emelés függőlegességétől eltolódik és emelés közben a tartó kifordul a megfogási pont körül.

A szögelfordulás mértéke függ a súlypont eltolódásától (**e**) és a megfogási pont és az eredeti súlypont távolságától (**h**).

$$\operatorname{tg} \alpha = e/h$$

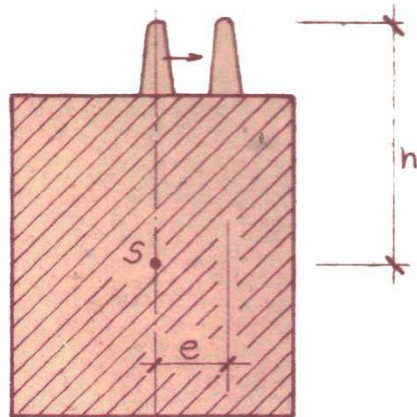
$$\alpha = \arctg e/h$$

A „h” értékének növelésével tangenciálisan nő a kifordulás mértéke.

A szerkezetek kibillenését okozhatja a megfogási pontok súlyponttól történő eltolódása.

Pl.: rosszul elhelyezett emelőfül.

A kifordulás mértéke ebben az esetben is **e** és **h** függvénye.

Ez az **alacsony tartókra** nézve kedvezőtlenebb, mint a magas tartókra, mer a **h** értéke kicsi, ha a magas tartó megfogási pontja a felső síkban van elhelyezve.

Tehát **alacsony tartók** kibillenésre érzékenyebbek.

Magas tartók viszont kibicsaklásra érzékenyek, mert inerciájuk egyik tengely irányban kicsi (karcsú tartók).

Kibicsaklást okozhat:

a gyártási pontatlanság vagy az emelő erők ferdesége: ennek a ferde erőnek a vízszintes komponense okozza a problémát.

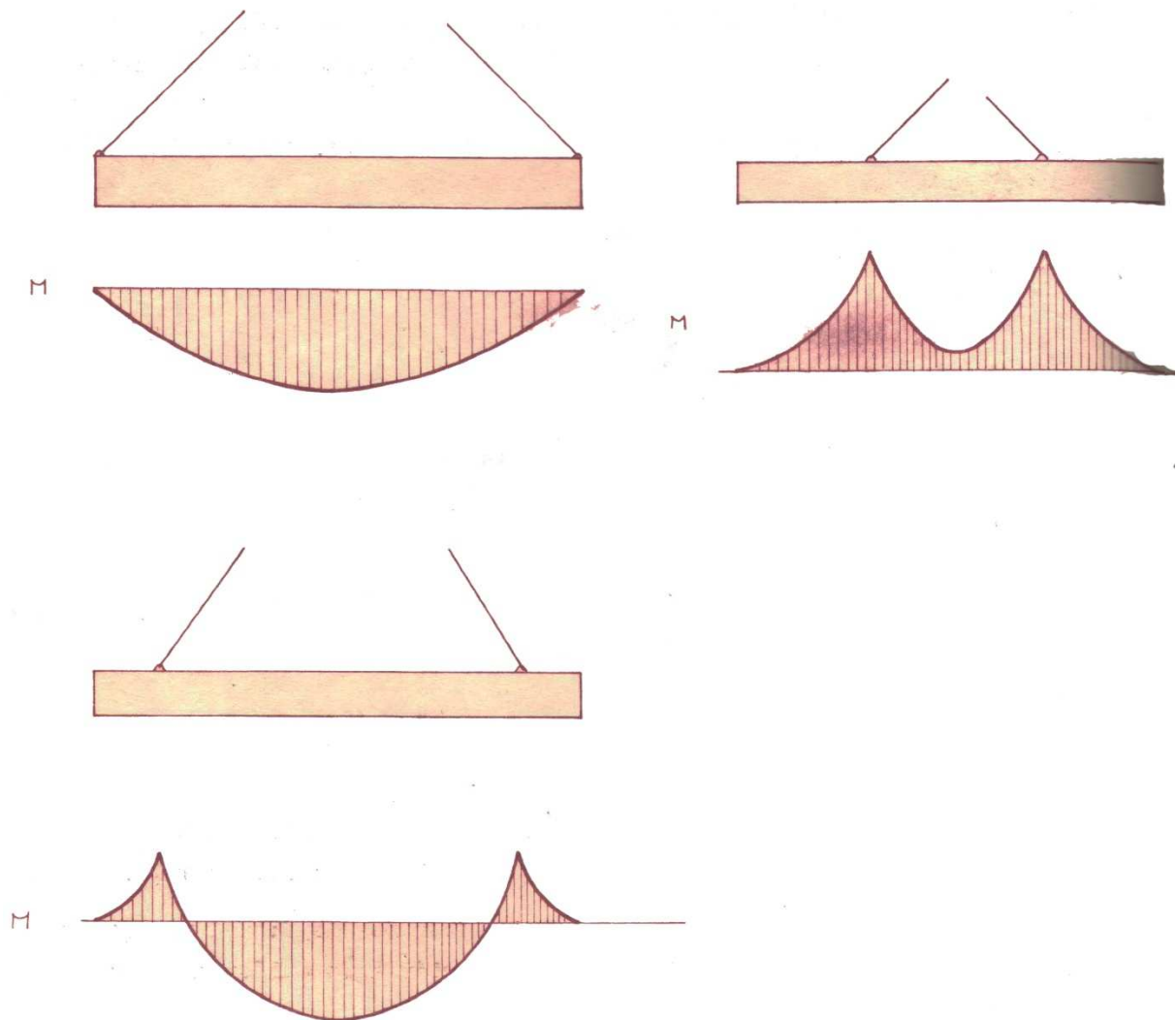

A kőtel hosszával szabályozható a vízszintes erőösszetevő nagysága, de ennek korlátot szabhat az emelő-berendezés horogmagassága.

A tervező feladata a megfelelő kompromisszumos megoldás kialakítása. A kúlpontosság csökkentése érdekében ferde kötelek alkalmazása esetén a megfogási pontot a súlypont közelébe kívánatos elhelyezni.

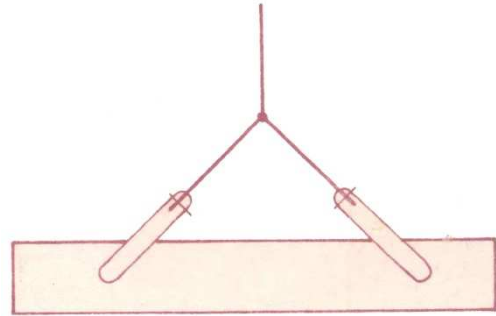
Ahhoz, hogy kis horogmagasságú emelőgépet lehessen használni, a tervezőnek rövid emelőkötelet és egymáshoz közeli emelési pontokat kell választania.

A megfogási pontok közelebbre húzása a tartó igénybevételi pontjaihoz, jelentős változásokat okozhat.

A kötelek *dőlésszögeinek csökkentése* az excentrikusan ható **nyomóerő növekedését okozza** ➡
ez **viszont a kibicsaklás veszélyét növeli.**

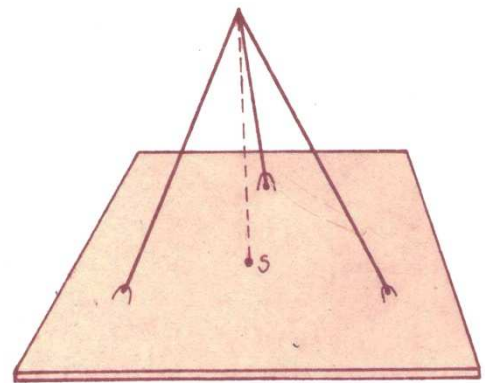
A külpontosság csökkentése érdekében ferde kötelek alkalmazása esetén a megfogási pontot a súlypont közelébe kívánatos elhelyezni és a tartót kifordulás ellen biztosítani szükséges.

Kibillenést gátló segédeszköz

A vízszintes helyzetben emelt **lapszerű elemek a kis szerkezeti magasságuk miatt nagyon érzékenyek a kibillenesre**, ezért ilyen esetekben többpontos megfogás alkalmazása szükséges. Statikai szempontból a hárompontos megfogás a legalkalmasabb (mert ez határozott) és ezért külön kiegészítő szerkezet (teherkiegyenlítés) nélkül alkalmazható.

Szabálytalan alakú lemezek emelésénél alkalmazható elsősorban.

A többpontos megfogást a szerkezet erőjátéka is megkívánja.

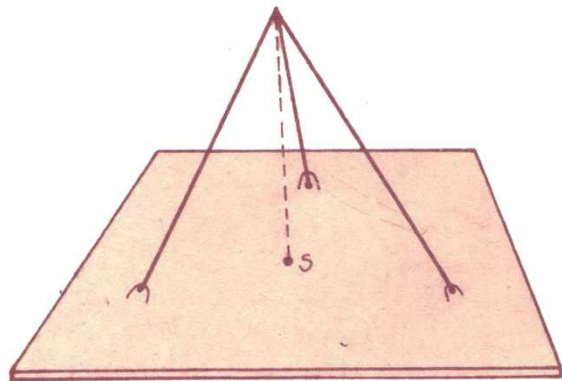
Derékszögű négyszög alakú lemezek esetén négyponthoz megfogás jellemző. Ekkor kiegyenlítő megfogó szerkezet kialakítása szükséges.

A derékszögű elemeknél használatos négy megfogási pont nem határozott.

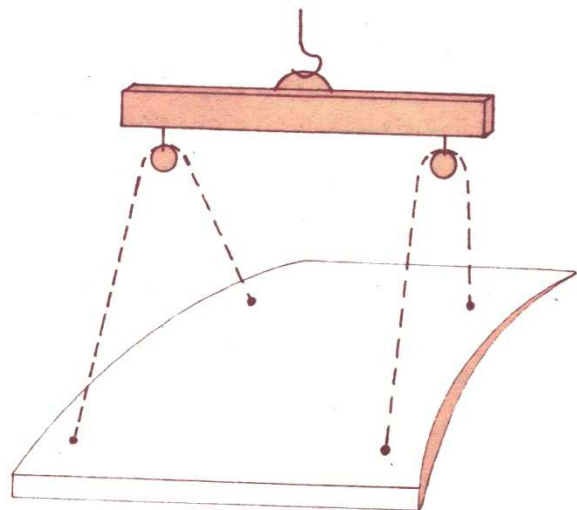
A négy megfogási pont hátránya, hogy az emelés kezdetén csak három ponton adódnak át az erők, és a negyedik akkor kezd működni, miután a lemez alakváltozást szenved.

Ez az elemek tönkremeneteléhez vezethet, ezért kiegyenlítő berendezést kell alkalmazni, ami ezeket a káros hatásokat kiküszöböli.

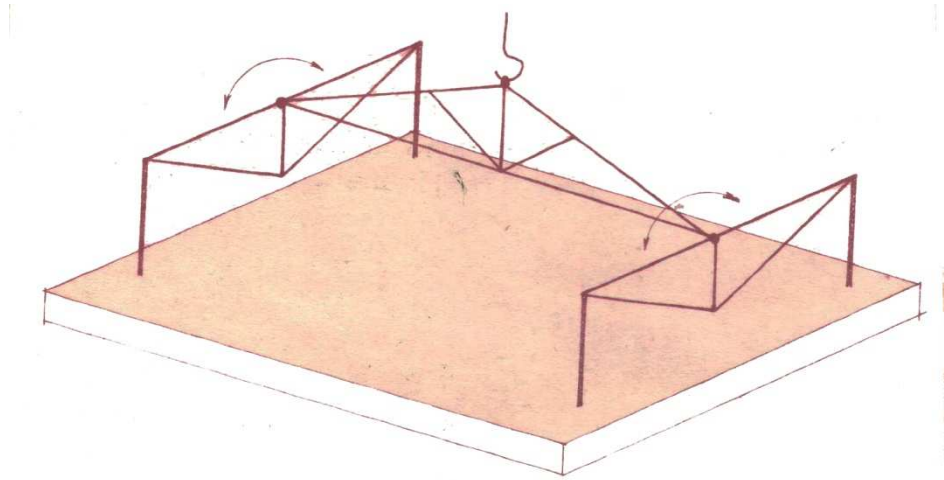
Háromponthoz megfogás (stabil állapot)

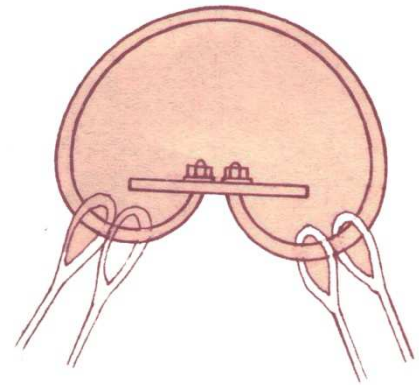
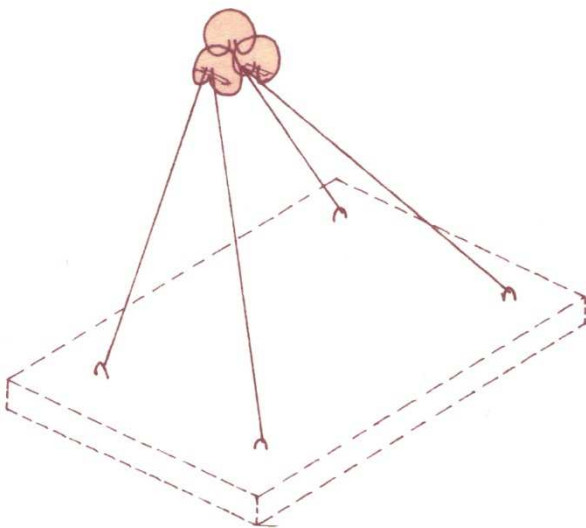
Az elem nemkívánatos alakváltozása

Emelés merev himbával – a ferde irányú erők kizárva, az alakváltozás minimális

Hagyományos négyágú kötélhimba kiegyenlítő megfogóberendezéssel.

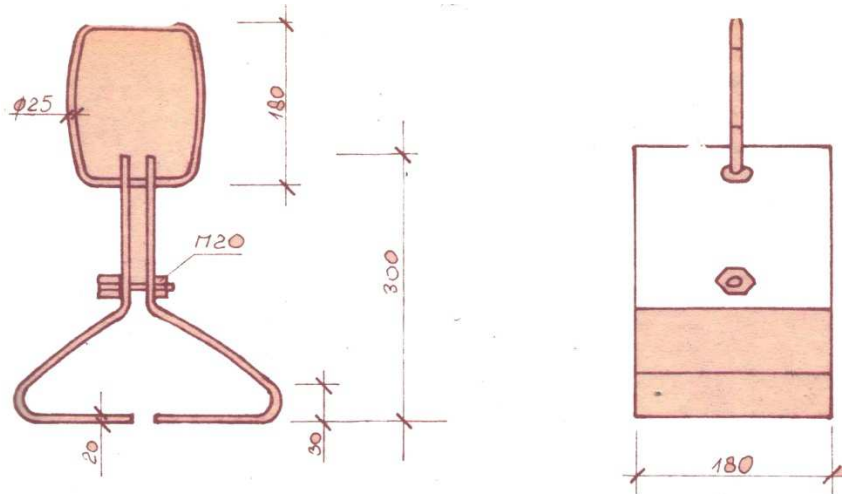
II. Technológiai követelmények

- A megfogási pontok kialakításának általános technológiai követelménye, hogy biztosítsa a megfogó szerkezet könnyű, gyors, valamint biztonságos fel- és leszerelését.
- A gyártás kis anyag- és munkaigényű, a szerkezet egyszerű kialakítású legyen.
- A megfogási pontok száma a statikai szempontokat is figyelembe véve a lehető legkevesebb legyen.
- A kialakítása olyan legyen, hogy a sablonok egyszerű kialakítását tegye lehetővé.
- Az elem mozgatása, és tárolása közben a megfogó szerkezet ne legyen sérülékeny.
- A megfogási pontok lehetőleg azonosak legyenek gyártás, rakodás és szerelés közben.
- Olyan kialakítású legyen, hogy a szerelési folyamatot, illetve a szerelés utáni munkákat ne akadályozza.

Megfogási pontok kialakítása

Vasbetonszerkezetek megfogási pontjai

1. A legegyszerűbb, **ha a szerkezeten nem alakítanak ki semmilyen megfogási pontot**, hanem az elem geometriai alakját használják fel a mozgatáshoz, és ehhez speciális megfogóberendezést használnak.

Megfogás szorítópofákkal – előre kialakított horonyban (tényleges megfogási pont nélkül)

Megfogás szorítópofákkal – előre kialakított horonyban - részlet

2.

Kiálló emelőfülek

Előnyei:

egyszerű

kevés anyag és munkaigény

könnyen szerelhető

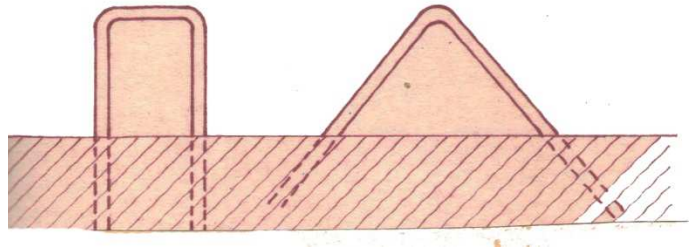
Hátrányai:

anyagmozgatásnál, szerelésnél gátolja a munkát

sérülékeny

szerelés után az eltávolítása szükséges

sablonkészítése nehézkes

Kiálló emelőfülek

Kiálló emelőfülek

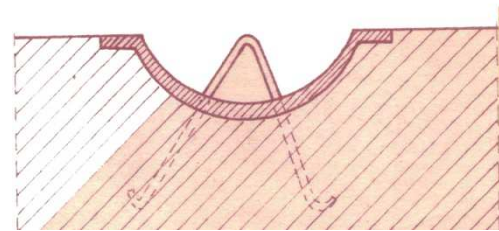
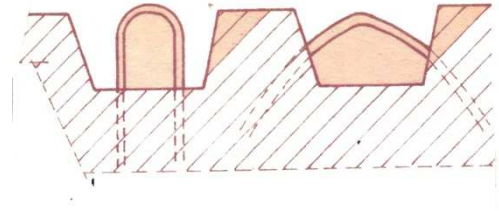
3. Süllyesztett fül műanyag betéttel

Előnyei:

egyszerű

kevés anyag és munkaigény

könnyen szerelhető

Hátrányai:

tömeggyártásnál alkalmazható

különböző méretű fülekhez különböző műanyag elem szükséges

4. Szerkezeti vas megfogása

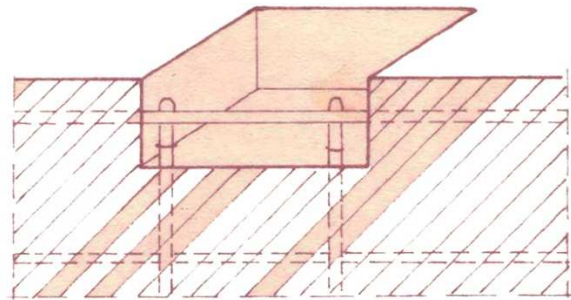
Előnyei:

egyszerű

kevés anyag és munkaigény

könnyen szerelhető

megfogó fül gyártása nem szükséges

Hátrányai:

csak egyedi betétekhez használható

a fészek utólagos kibetonozása szükséges

a fészek kialakítása nehézkes

5. Süllyesztett csavarozás

Előnyei:

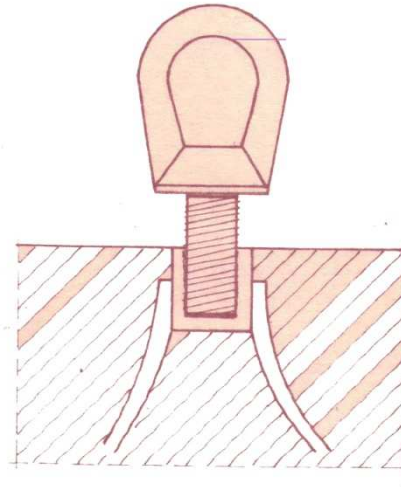
Egyszerű szerkezet

Kevés anyag- és munkaigény

Himba gyors fel- és leszerelhetősége

Kisebb süllyesztést fészek

Vékonyfalú lemezszerkezeteknél

Hátrányai:

A himba és a csavarszár közé speciális elem alkalmazása szükséges, melynek gyártása gondos munkát-, felszerelése időt igényel

Gondoskodni kell a menet védelméről.

6. Megfogás az elem emelőnyílásán keresztül

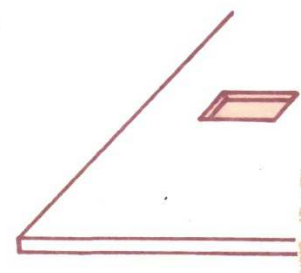
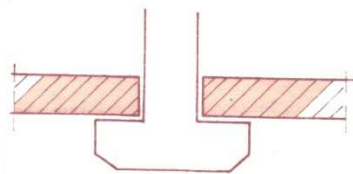
Előnyei:

anyagigénye nincs

egyszerű gyártás

többször használható

a folyamatokat nem zavarja

Hátrányai:

speciális megfogóberendezést igényel

a nyílás utólagos kibetonozása szükséges

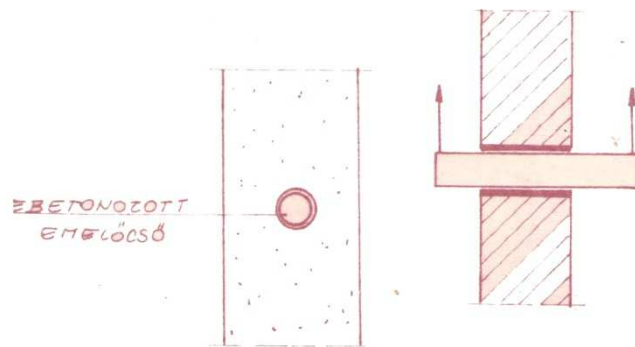
7. Emelőcsap

Előnyei:

Egyszerű szerkezet

Kevés anyag- és munkaigény

Nagy terhek emelésére alkalmas

Hátrányai:

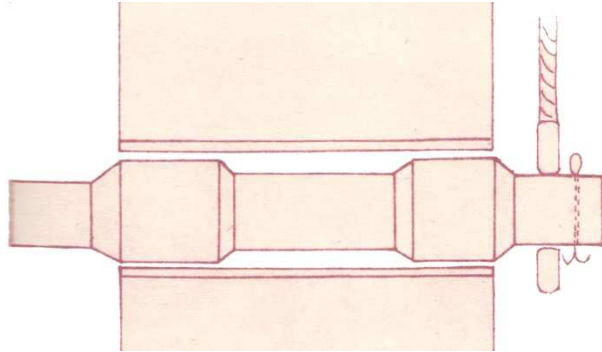
Különleges megfogó berendezés szükséges

Gondoskodni kell a cső szennyeződésének megakadályozásáról.

Pilléremelő himba elhelyezése emelőcsapon keresztül.

Emelőcsap

Az emelőcsap hajlításra van igénybe véve. Az esetleges deformációk hatására beszorulhatna, ezért középen csökkentett keresztmetszettel kialakított.

Acélszerkezetek megfogási pontjai

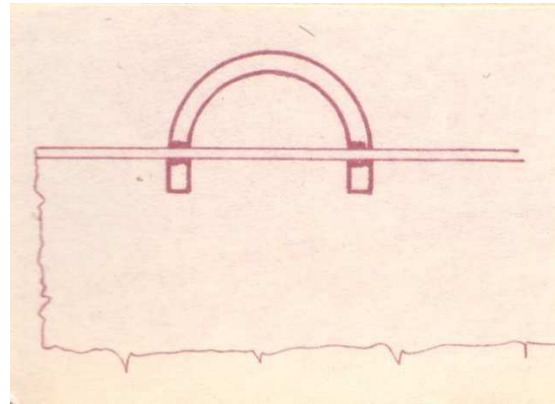
1. Kiálló megfogó fül:

Előnyei:

egyszerű

kevés anyag és munkaigény

könnyen szerelhető

Hátrányai:

anyagmozgatásnál, szerelésnél gátolja a munkát

sérülékeny

szerelés után az eltávolítása szükséges

sablonkészítése nehézkes

2. Megfogó lemez:

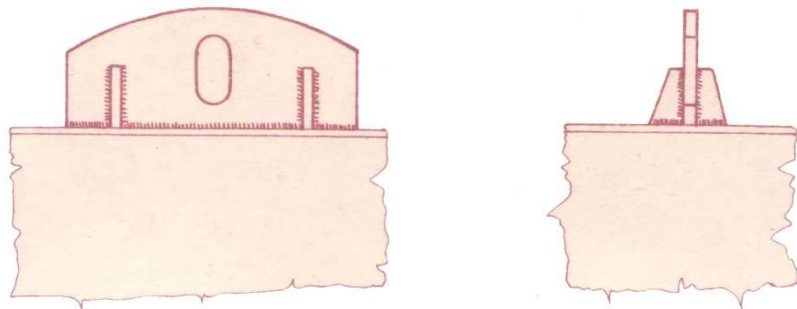
Előnyei:

egyszerű

kevés anyag és munkaigény

könnyen szerelhető

nagy teherbírású

Hátrányai:

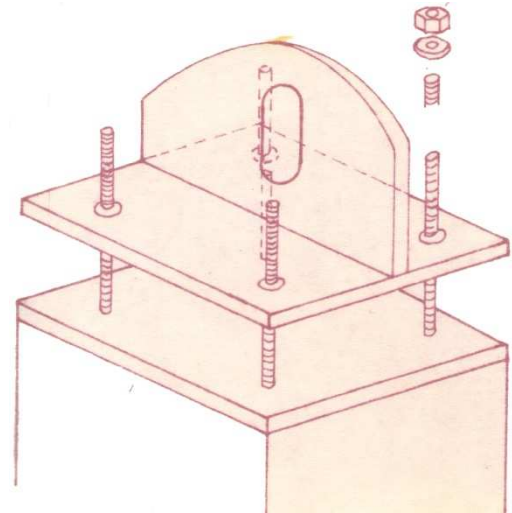
gyártása munkaigényes

egyszer használható – a beemelést követően eltávolítandó

3. Csavarozható megfogó lemez:

Előnyei:

a szerkezeti csavarok felhasználásával,
külön álló megfogási hely kialakítása nem szükséges
a megfogóberendezés rögzítése egyszerű

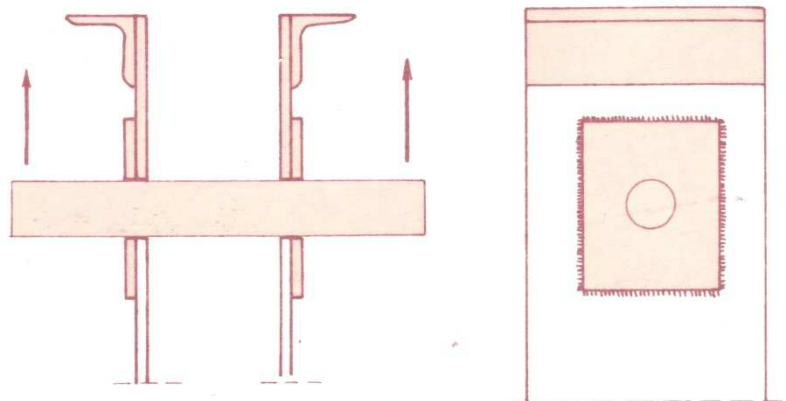
Hátrányai:

szerelése lassú
csak egyféle elemhez alkalmazható a megfogószerkezet

4. Pilléremelő csap

Előnyei:

egyszerű szerkezet
himba gyors szerelhetősége
süllyesztett- nem akadályoz
nagy teherbírás

Hátrányai:

gyártása munkaigényes